

Sygn. akt I ACa 90/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Joanna Kurpierz SO del. Jolanta Polko (spr.)
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Gminy S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. akt I C 132/14,

prostując zawarte w rubrum i kolejnych punktach zaskarżonego wyroku oznaczenie strony pozwanej przez wyeliminowanie zeń dookreślenia (...),

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Jolanta Polko	SSA Piotr Wójtowicz	SSA Joanna Kurpierz
------------------------	---------------------	---------------------

Sygn. akt I ACa 90/16

UZASADNIENIE

Gmina S. domagała się od (...) S.A. z siedzibą w W. zapłaty kwoty 79 704 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz kosztów procesu. Uzasadniając swoje żądanie wskazała, że w dniu 25 marca 2008 r. zawarła z Z. P. (1), prowadzącą pracownię (...) w U., umowę, której przedmiotem było opracowanie dokumentacji technicznej związanej z przebudową budynku kina w S. na Miejski (...). Z kolei w dniu 12 października 2010 r. doszło do zawarcia kolejnej umowy, obejmującej aktualizację i uzupełnienie dokumentacji przebudowy budynku na Miejski(...) i centrum socjoterapeutyczne. Kolejnym podpisanym przez strony kontraktem była umowa z dnia 25 stycznia 2012 r., a jej przedmiot obejmował aktualizację i uzupełnienie dokumentacji opracowanej w 2008 r. celem dostosowania przyjętych rozwiązań do aktualnie obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych. Na podstawie powyższych umów Z. P. (1) opracowała projekt architektoniczno – budowlany, projekty branżowe oraz dokumentację kosztorysową, uzyskała także uzgodnienia projektu, m.in. z właścicielami sieci uzbrojenia terenu, w zakresie zgodności projektu z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej, bezpieczeństwa i higieny pracy, ergonomii oraz pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. W dniu 9 stycznia 2009 r. Starosta (...) zatwierdził projekt budowlany i wydał decyzję o pozwoleniu na budowę. Do realizacji robót budowlanych na podstawie projektu gmina przystąpiła w 2012 r., nad ich realizacją nadzór autorski pełniła architekt. Po kontroli przeprowadzonej w dniu 16 maja 2013r. przez przedstawiciela Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w C., stwierdzono niezgodności w zakresie rozwiązań projektowych z wymogami przepisów o ochronie przeciwpożarowej budynków użyteczności publicznej, co skutkowało wykonaniem dodatkowych prac dotyczących zabezpieczenia przeciwpożarowego, a ich koszt wyniósł 79 704 zł, w tym 14 904 zł podatku VAT. Były one wynikiem wadliwych rozwiązań projektowych przyjętych przez Z. P. (1), posiadającą ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w pozwanym towarzystwie ubezpieczeniowym, wadliwość pierwotnych rozwiązań potwierdziła sama architekt, która wykonała nowy projekt zaakceptowany przez służby pożarnicze. Fakt zaistnienia szkody gmina zgłosiła stronie pozwanej, jednakże ta odmówiła wypłaty odszkodowania.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Wskazała, że po weryfikacji przedłożonych przez powódkę dokumentów, odmówiła wypłaty odszkodowania z uwagi na brak winy ubezpieczonej architekt. Podniosła, że Gmina S. przedłożyła wyłącznie pierwotną dokumentację techniczną przebudowy budynku kina sporządzoną w wykonaniu umowy z dnia 25 marca 2008 r., nie została natomiast przedłożona dokumentacja sporządzona w wykonaniu dwóch kolejnych umów, uwzględniająca nowe funkcje, jakie miał pełnić budynek oraz aktualizację projektu do obowiązujących przepisów sanitarnych oraz przeciwpożarowych, na podstawie której została dokonana przebudowa kina. Pozwana zwróciła uwagę na opis techniczny do projektu budowlanego z lipca 2008 r. zawierający w pkt. 6 warunki ochrony przeciwpożarowej, określające podział na strefy pożarowe, klasy odporności pożarowej, warunki ewakuacji oraz warunki wykończenia, zastosowanie do okładziny sufitów elementów niezapalnych w postaci płyt g – k, stosowanie do aranżacji wewnątrz tylko materiałów z aktualnymi atestami potwierdzającymi wymagany stopień palności oraz aprobatami technicznymi. Strona pozwana podkreśliła również, że Gmina S. uzyskała pozwolenie na budowę, a także zatwierdzenie projektu przez rzeczoznawcę do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych, co oznacza, że ubezpieczona dopełniła wszystkich obowiązków przewidzianych zarówno przez umowę, jak i przez przepisy prawa budowlanego. Podniosła także, że przedłożone przez powódkę dokumenty, takie jak: dziennik budowy, ekspertyza techniczna zabezpieczenia przeciwpożarowego, postanowienie, pismo Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej, kosztorys usunięcia szkody oraz faktura za wykonane usługi, mające potwierdzać szkodę, budzą wątpliwości. Kwestionowała fakt wizyty przedstawiciela służb pożarnictwa na terenie budowy w dniu 16 maja 2013 r. przez brak odnotowania tej okoliczności w dzienniku budowy. Zwróciła uwagę, iż postanowienie (...) Komendanta Wojewódzkiej Straży Pożarnej dotyczyło wyłącznie wyrażenia zgody na spełnienie w budynku kina wymagań bezpieczeństwa pożarowego w sposób inny niż określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2012 r. i to wyłącznie w zakresie wykonania izolacji ścian stanowiących element oddzielenia przeciwpożarowych z materiałów niepalnych oraz wysokości drogi ewakuacyjnej, które nie są przedmiotem sporu pomiędzy stronami. Podniosła, iż powódka nie wykazała zarówno tego, że materiały budowlane ujęte przez ubezpieczoną w jej projekcie nie spełniały wymagań przeciwpożarowych, jak i tego, że rzeczywiście doszło do wymiany schodów strychowych na nowe o odporności (...), montażu drzwi do kotłowni o odporności (...) oraz montażu płyt F.

na strop nad widownią. Zarzuciła także, że przedstawiony kosztorys prac wraz z fakturą VAT został przygotowany na potrzeby niniejszego postępowania. W toku postępowania pozwana podniosła także zarzut przedawnienia roszczenia.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2015r. Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 79 704 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lutego 2014r. oraz kwotę 9 609 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a także nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej kwotę 40,04 zł tytułem nieuiszczonej części kosztów sądowych.

Istotne elementy stanu faktycznego przyjętego przez Sąd pierwszej instancji za podstawę rozstrzygnięcia przedstawiają się następująco:

W dniu 25 marca 2008 r. Gmina S. zawarła z Z. P. (1) prowadzącą działalność w ramach Pracowni (...) z siedzibą w U. umowę o dzieło oznaczoną numerem (...), której przedmiotem było sporządzenie przez architekta dokumentacji technicznej przebudowy istniejącego budynku kina w S. na Miejski (...). Zakres prac obejmował m.in. wykonanie projektu budowlanego i wykonawczego przebudowy na podstawie przyjętej przez gminę koncepcji (dowód: umowa nr (...) z dnia 25 marca 2008 r. k.89-92, zeznania świadka Z. P. (1) k.303-304). W dniu 12 października 2010 r. strony zawarły kolejną umowę oznaczoną numerem (...) obejmującą wykonanie aktualizacji i uzupełnienie dokumentacji przebudowy istniejącego budynku kina w S. na Miejski (...) i centrum socjoterapeutyczne, co związane było z nadaniem obiektowi nowych funkcji w zakresie stworzenia centrum socjoterapeutycznego oraz wyposażenia kina w nowoczesny sprzęt projektowy, nagłośnieniowy i akustyczny (dowód: umowa nr (...) z dnia 12 października 2010 r. k.93-96, zeznania świadka Z. P. (1) k.303-304). W dniu 25 stycznia 2012 r. strony zawarły umowę oznaczoną numerem (...) obejmującą opracowanie dokumentacji uzupełniającej i zamiennej do projektu przebudowy istniejącego budynku kina w S. na Miejski (...), a jej przedmiot obejmował aktualizację i uzupełnienie dokumentacji opracowanej przez Z. P. (1) w 2008 r., na podstawie której gmina uzyskała dofinansowanie, w celu dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych. Kompletna dokumentacja, obejmująca zmiany objęte umową, miała zostać gminie przekazana do dnia 15 lutego 2012 r. (dowód : umowa nr (...) z dnia 25 stycznia 2012 r. k.97-99, zeznania świadka Z. P. (1) k.303-304). Wykonując zobowiązanie wynikające z trzech kolejno zawieranych umów, Z. P. (1) sporządziła projekt architektoniczno – budowlany i wykonawczy przebudowy budynku kina, który był obarczony wadami w zakresie zgodności zaproponowanych rozwiązań z wymogami ochrony przeciwpożarowej budynków użyteczności publicznej. Na wadliwości te stronom procesu inwestycyjnego zwrócił uwagę przedstawiciel Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w C. na spotkaniu w dniu 21 maja 2013 r., formułując szereg zastrzeżeń do przyjętych w projekcie rozwiązań w zakresie ochrony przeciwpożarowej budynku. Zastrzeżenia te obejmowały konieczność: ocieplenia ściany budynku od strony wschodniej i północnej wełną mineralną w miejsce styropianu, wymiany płyt (...) na stropie nad widownią na płyty F. bądź obustronnego zabezpieczenia już zamontowanych płyt zgodnie z zaleceniami specjalisty do spraw ochrony przeciwpożarowej, tak by strop posiadał odporność ogniową (...), przeciwpożarowe zabezpieczenie tej przestrzeni poddasza, gdzie znajduje się wentylatornia poprzez obudowanie jej płytami, wystąpienie o zgodę do (...) Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej o wyrażenie zgody na odstępstwo od wymogów dotyczących wysokości biegów klatki schodowej, zamontowanie drzwi do kotłowni o odporności ogniowej(...) w związku ze zbliżeniem ściany wschodniej do granicy działki oraz przeciwpożarowego zabezpieczenia podestu sceny widowni. W zakresie powyższych niezgodności w dniu 21 maja 2013 r. dalsza realizacja robót budowlanych została wstrzymana. Strony procesu inwestycyjnego uzgodniły również, że w dniu 23 maja 2013 r. na spotkaniu z wykonawcą robót oraz rzeczoznawcą do spraw ochrony przeciwpożarowej opiniującym projekt, projektant przedstawił rozwiązania w celu dostosowania obiektu do obowiązujących wymagań (dowód: notatka służbowa z dnia 21 maja 2013 r. k.29, dziennik budowy nr (...) tom II k.207-210, zeznania świadka Z. P. (1) k.303-304, S. T. k.304-305, K. B. k.305-306, I. S. k.311, Z. C. k.312, opinia biegłego z zakresu architektury k.341-346). Przedstawione stronom procesu inwestycyjnego zastrzeżenia zostały potwierdzone przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w C.. W dniu 24 maja 2013 r. Z. P. (1) przedstawiła propozycje rozwiązań projektowo – naprawczych, odnoszące się do zastrzeżeń zgłoszonych przez przedstawiciela służby pożarnej w zakresie przeciwpożarowej ochrony budynku, które obejmowały: ułożenie warstwy wełny mineralnej na ścianie wschodniej i północnej budynku na już położonym tam styropianie, demontaż

drzwi do kotłowni i zamontowanie w ich miejsce drzwi posiadających odporność ogniową (...), ułożenie w stropie nad widownią na górnej warstwie płyt (...) jednej warstwy płyt F., pokrycie górnej warstwy płyt (...) impregnatem oraz pomalowanie dolnej warstwy płyt (...) warstwą ognioochronną, zamontowanie zaworu pierwszeństwa na przyłączy do instalacji przeciwpożarowej, zaimpregnowanie elementów sceny środkami zapewniającymi nierozprzestrzenianie się ognia, przeciwpożarowe zabezpieczenie przestrzeni wentylatorni oraz kanałów wentylacji mechanicznej w przejściu przez ścianę nośną oraz zamontowanie przy wejściach na poddasze klap o odpowiedniej klasie odporności ogniowej (dowód: protokół z dnia 24 maja 2013 r. k.27-28, zeznania świadka Z. P. (1) k.303-304, S. T. k.304-305, I. S. k.311). W dniu 28 maja 2013 r. Z. P. (1) przedstawiła stanowisko skonsultowane z rzeczoznawcą do spraw ochrony przeciwpożarowej, zgodnie z którym wentylatornia nad widownią nie musiała posiadać wydzielenia ogniowego o odporności (...) z uwagi na to, że budynek miał charakter dwukondygnacyjny, co zostało potwierdzone w dniu 5 czerwca 2013 r. przez rzeczoznawcę do spraw ochrony przeciwpożarowej Z. C.. Z. P. (1) poinformowała również przedstawicieli gminy, że zamontowane już drzwi do kotłowni winny zostać tam pozostawione, mimo iż nie posiadają odporności ogniowej (...), a w razie konieczności ich wymiany zadeklarowała poniesienie związanych z tym kosztów. Zwróciła także uwagę, że konieczność zabezpieczenia dolnej warstwy płyt (...) w stropie nad widownią lakierem ognioodpornym wiązać się będzie z rozbiórką zamontowanych płyt E. oraz częściowym demontażem obudowanych kanałów wentylacji mechanicznej. W dniu 5 czerwca 2013 r. rzeczoznawca do spraw ochrony przeciwpożarowej potwierdził konieczność wymiany drzwi do kotłowni oraz zamontowania klap na poddasze posiadających ochronę ogniową (...). Na spotkaniu tym strony uzgodniły także, że projektant wprowadzi wszystkie zmiany na egzemplarzu projektu budowlanego z 2008 r. (dowód: protokół z dnia 5 czerwca 2013 r. k.22-23, protokół z dnia 28 maja 2013 r. k.24-25, zeznania świadka Z. P. (1) k.303-304, S. T. k.304-305, I. S. k.311). Po uzgodnieniach jakie zapadły na spotkaniu w dniu 28 maja 2013 r. inspektor nadzoru S. T. w tym samym dniu wydał zgodę na wznowienie robót w zakresie przestrzeni wentylatorni na poddaszu, podestu sceny, elewacji zewnętrznej budynku od strony północnej i wschodniej, stolarki drzwiowej pomieszczeń kotłowni oraz malowania stropu nad widownią w celu zabezpieczenia przeciwpożarowego. Do robót tych przystąpiono w dniu 10 czerwca 2013 r., rozpoczynając od demontażu paneli i podwyższenia otworów drzwiowych na poddaszu, z kolei w dniu 13 czerwca 2013 r. przystąpiono do przeciwpożarowego zabezpieczenia płyt (...) w sali kinowej oraz rozpoczęto montaż płyt F. na poddaszu. W okresie od 13 czerwca 2013 r. do 19 czerwca 2013 r. prowadzono prace związane z zabezpieczeniem przeciwpożarowym północnej elewacji budynku (dowód: dziennik budowy nr (...) tom II k.207-210). W dniu 11 czerwca 2013 r. przedstawiciel Gminy S. zwrócił się do Z. P. (1) o przekazanie kopii polisy ubezpieczeniowej oraz innych niezbędnych dokumentów koniecznych do wystąpienia do ubezpieczyciela o wypłatę odszkodowania za szkodę poniesioną wskutek stwierdzonych błędów w projekcie ubezpieczonej. Powyższe roszczenie Gmina S. zgłosiła ubezpieczycielowi w dniu 18 czerwca 2013 r. (dowód: protokół z dnia 19 czerwca 2013 r. k.19, protokół z dnia 11 czerwca 2013 r. k.20, potwierdzenie zgłoszenia szkody z dnia 19 czerwca 2013 r. k.158). Wymagania w zakresie braku wykonania izolacji ścian stanowiących element oddzieleń przeciwpożarowych materiałów niepalnych oraz nieprawidłowej wysokości drogi ewakuacyjnej zostały zrekomensowane rozwiązaniami zastępczymi wskazanymi w ekspertyzie zabezpieczenia przeciwpożarowego opracowanej przez rzeczoznawcę do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych Z. C. oraz rzeczoznawcę budowlanego R. R., co potwierdził (...) Komendant Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 r. W pozostałym zakresie stwierdzone niezgodności odnoszące się do bezpieczeństwa pożarowego budynku należało usunąć zgodnie z wymogami odpowiednich przepisów techniczno – budowlanych oraz przeciwpożarowych (dowód: pismo Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w C. k.107-108, postanowienie (...) Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 27 czerwca 2013 r. k.109-110, ekspertyza techniczna zabezpieczenia przeciwpożarowego z maja 2013 r. k.111-139, zeznania świadka Z. P. (1) k.303-304, Z. C. k.312). W dniu 11 lipca 2013 r. Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. z siedzibą w B., prowadzące prace związane z przebudową budynku kina, przedstawiło ofertę na wykonanie dodatkowych robót związanych z zabezpieczeniem pożarowym. Całkowity koszt tych robót opiewał na kwotę 79 704 zł, w tym 14 904 zł podatku VAT. Oferta ta obejmowała także prace, które zostały już wykonane w czerwcu 2013 r. (dowód: oferta na wykonanie robót dodatkowych k.100-105, faktura nr (...) z dnia 10 października 2013 r. k.106, dziennik budowy nr (...) tom II k.207-210). W toku postępowania likwidacyjnego Z. P. (1) złożyła ubezpieczycielowi oświadczenie, że sporządzona w 2008 r. dokumentacja projektowa zawierała wynikające z jej błędu rozbieżności pomiędzy częścią opisową a rysunkową projektu. Rozbieżności te doprowadziły do wykonania robót w wariantcie niezaakceptowanym przez

służby pożarnicze, co skutkowało koniecznością dostosowania zamontowanych już elementów do odpowiedniej klasy odporności ogniowej. Pozwane towarzystwo ubezpieczeniowe odmówiło jednak wypłaty odszkodowania uznając, że brak było związku przyczynowego pomiędzy błędem projektowym a koniecznością wykonania dodatkowych robót i poniesionych w związku z tym kosztów. Nadto ubezpieczyciel powołując się na treść art. 891 § 3 kc w zw. z art. 646 kc uznał, że roszczenie gminy jest przedawnione, albowiem projekt architektoniczno – budowlany, który miał zawierać wskazane przez powódkę wady został oddany w dniu 9 lutego 2009 r., a tym samym dwuletni termin przedawnienia upłynął w dniu 9 lutego 2011 r. (dowód: pismo (...) S.A. z dnia 4 lipca 2013 r. k.143-144, oświadczenie z dnia 28 czerwca 2013 r. k.147). Sąd pierwszej instancji oparł się także na opinii biegłego z zakresu architektury (k.341-346), wskazując, iż ekspertyza została sporządzona przez uprawniony do tego podmiot, w zakresie jego kompetencji, zaś sformułowane w niej wnioski cechowały się wysokim stopniem pewności. Sąd pominął natomiast zawarte w opinii twierdzenia na temat zachowania Z. P. (1) w związku z otrzymanymi pozytywnymi opiniami rzeczoznawcy do spraw zabezpieczenia pożarowego, uznając wskazania biegłego za ocenę wykraczającą poza zakres opinii zgodnie z zakreśloną tezą dowodową.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości. Odnosząc się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia powódki dochodzonego w niniejszej sprawie, uznał go za nieskuteczny i odwołał się do treści art. 819 § 2 i 4 k.c. Zdaniem Sądu Okręgowego analiza treści trzech kolejnych umów przekonuje, iż stanowiły one umowy o dzieło, w których ubezpieczona zobowiązała się do wykonania projektu architektoniczno – budowlanego przebudowy istniejącego budynku kina w S. na Miejski (...). Przyjmujący zamówienie ponosi odpowiedzialność za wady dzieła stwierdzone przed upływem dwóch lat od dnia wydania dzieła zgodnie z treścią art. 568 § 1 k.c. w zw. z art. 638 § 1 k.c. W niniejszej sprawie termin oddania dzieła przypadał na dzień 15 lutego 2012 r. (§(...) umowy z dnia 25 stycznia 2012 r. k.98), gdyż wbrew twierdzeniom pozwanej, obciążony wadami projekt architektoniczny ubezpieczonej został ukończony nie w wykonaniu umowy z dnia 25 marca 2008 r., lecz umowy z dnia 25 stycznia 2012 r., gdzie w §(...) ust. (...) wprost zostało wskazane, że przedmiot zamówienia obejmuje aktualizację i uzupełnienie dokumentacji opracowanej przez (...) w 2008 r. w celu dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych. Skoro zatem termin przedawnienia roszczenia dochodzonego przez Gminę S. w niniejszym postępowaniu rozpoczął bieg w dniu 15 lutego 2012 r., to zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego ubezpieczycielowi w dniu 18 czerwca 2013 r. doprowadziło do jego przerwania, zgodnie z treścią art. 819 § 4 k.c. Po wyrażonej w piśmie z dnia 4 lipca 2013 r. odmowie przyznania świadczenia, rozpoczął on bieg na nowo i został ponownie skutecznie przerwany wniesieniem pozwu w dniu 13 lutego 2014 r., zgodnie z treścią art. 123 § 1 pkt. 1 k.c. Zdaniem Sądu Okręgowego roszczenie powódki nie było przedawnione, a tym samym podniesiony przez stronę pozwaną zarzut nie mógł odnieść zamierzonego skutku. Przechodząc następnie do istoty sporu, jaki zawisł w niniejszej sprawie pomiędzy stronami, stwierdził Sąd pierwszej instancji, że pozwana w żaden sposób nie kwestionowała tego, iż część rozwiązań przyjętych w pierwotnym projekcie Z. P. (1) nie odpowiadała wymogom określonym w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej budynków użyteczności publicznej, zaś stwierdzenie tej okoliczności na bardzo zaawansowanym etapie robót budowlanych pociągnęło za sobą dodatkowe koszty związane z koniecznością zmiany dotychczasowych rozwiązań architektonicznych. Spór sprowadzał się zatem co do tego, czy szkoda, jaką poniosła gmina będąc zobligowaną do pokrycia kosztów dodatkowych prac budowlanych, powstała z przyczyn leżących po stronie ubezpieczonej, co determinowałoby odpowiedzialność strony pozwanej jako ubezpieczyciela. Opierając się na przeprowadzonych w sprawie dowodach Sąd uznał, iż odpowiedzialność za prawidłowe sporządzenie projektu spoczywała na Z. P. (1), gdyż taką odpowiedzialność ubezpieczona przyjęła na siebie zobowiązując się do wykonania dzieła szczegółowo określonego w trzech kolejnych kontraktach. Do zakresu jej obowiązków, zgodnie z postanowieniami umów, należało m.in. uzyskanie niezbędnych uzgodnień branżowych, w tym w zakresie ochrony przeciwpożarowej (§ (...)ust. (...) pkt. (...) umowy z dnia 25 marca 2008 r. k.90, § (...) ust. (...) pkt. (...) umowy z dnia 12 października 2010 r. k.93). Z odpowiedzialności tej nie zwalniała Z. P. (1) okoliczność, iż projekt został pozytywnie zaopiniowany przez rzeczoznawcę do spraw zabezpieczeń pożarowych. Będąc stroną umowy o dzieło, ubezpieczona odpowiadała za całość projektu wraz z uzgodnieniami dokonywanymi przez ekspertów w danych dziedzinach, a czego architekt nie kwestionowała zarówno w toku postępowania likwidacyjnego, jak i sądowego. Podobnie za okoliczność zwalniającą Z. P. (1) od odpowiedzialności za wady projektu nie mogło zostać uznane wydanie przez starostę powiatowego pozwolenia na budowę, gdyż art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 7

lipca 1994 r. prawo budowlane określając warunki wydania decyzji o pozwoleniu na budowę, wprost wskazuje, że wydanie takiej decyzji jest uzależnione od spełnienia wymagań formalnych, w tym w szczególności kompletności projektu budowlanego i posiadanie wymaganych opinii, uzgodnień, pozwoleń i sprawdzeń oraz informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Kompletność złożonej przez architekta dokumentacji nie budziła zastrzeżeń, czego efektem było wydanie przez właściwy organ pozytywnej decyzji w przedmiocie pozwolenia na budowę. Zastrzeżenia, ale służby pożarniczej, budziły natomiast przyjęte przez Z. P. (1) rozwiązania w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Ich wadliwość została potwierdzona nie tylko w drodze opinii biegłego z zakresu architektury, ale i poprzez działania samej ubezpieczonej w toku procesu inwestycyjnego. Na jego potrzeby przygotowała bowiem nowe rozwiązania architektoniczne, tak aby możliwe było zakończenie inwestycji i jej odbiór przez właściwe służby. Strona powodowa wykazała zakres poniesionych przez siebie kosztów związanych z naprawieniem szkody, a przedłożony przez nią kosztorys wykonania dodatkowych robót obejmuje wszystkie prace niezbędne do usunięcia wskazanych przez przedstawiciela straży niezgodności. Dostrzegając, że kosztorys datowany na dzień 11 lipca 2013 r., obejmował także prace wykonane już w czerwcu 2013 r., mając na uwadze, że wszystkie te prace wykonywał jeden podmiot, tj. Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. z siedzibą w B., zaś gmina pokryła cały ich koszt, Sąd wskazał, iż okoliczność ta nie mogła skutecznie przekreślić zasadności dochodzonego przez stronę powodową roszczenia. Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 568 § 1 k.c. w zw. z art. 638 § 1 k.c. w zw. z art. 822 § 1 k.c. i art. 481 § 1 i § 2 k.c. zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 79 704 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lutego 2014 r. do dnia zapłaty. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd oparł na art. 98 § 1 k.p.c., a o kosztach sądowych orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od wyroku wniosła pozwana, zaskarżając wyrok w całości oraz domagając się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania za pierwszą instancję, a także kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za obie instancje. Zaskarżonemu wyrokowi pozwana zarzuciła:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c., poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów, brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, w tym treści umów oraz zeznań świadków odnośnie przedmiotu kolejnych umów zawieranych przez powoda z ubezpieczoną Z. P. (1), tj. późniejszych uzgodnień stron, w kolejnych umowach, odnośnie zmiany rzekomo wadliwych rozwiązań projektowych, podczas gdy z prawidłowo dokonanej oceny materiału dowodowego Sąd winien wyprowadzić wniosek, że przedmiotem kolejnych umów nie była zmiana rozwiązań projektowych przyjętych w pierwotnym projekcie, a uznanych przez powoda za wadliwe, a zmianą były objęte inne lub nowe rozwiązania projektowe;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało wpływ na wynik sprawy, a to:

1. art. 819 § 2 k.c. w związku z art. 638 § 1 k.c. w zw. z art. 568 § 1 k.c. – poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji, gdy roszczenie powódki uległo przedawnieniu najpóźniej z dniem 25 marca 2010r.;

2. § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej architektów oraz inżynierów budownictwa z dnia 11 grudnia 2003r. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że wadliwość projektu powstała w związku z wykonywaniem samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie posiadanych uprawnień budowlanych (architektonicznych), podczas gdy uzgodnienia w zakresie p-poż. muszą zostać wykonane przez osobę posiadającą ku temu odpowiednie kwalifikacje, a co za tym idzie – architekt nie może ich wykonać samodzielnie;

3. art. 65 k.c. poprzez błędne jego zastosowanie i przyjęcie, że przedmiotem kolejnych umów zawieranych przez powoda z architekt Z. P. (1) miało na celu aktualizację umowy pierwotnej, podczas, gdy z treści kolejnych umów wynika, że ich przedmiotem jest aktualizacja i uzupełnienie dokumentacji w celu nadania obiektowi nowych

funkcjonalności (§ (...) ust. (...) umowy nr (...) z dnia 12 października 2010r.) oraz opracowanie dokumentacji uzupełniającej, dotyczącej zmian wymienionych w(...) ust. (...) umowy nr (...) z dnia 25 stycznia 2012r.

W uzasadnieniu pozwana wyjaśniła, że niezasadnie Sąd pierwszej instancji przyjął, iż przedmiotem kolejnych umów zawieranych z architekt Z. P. (1) była aktualizacja lub uzupełnienie umowy pierwotnej w zakresie rozwiązań projektowych będących przyczyną sporu, ponieważ w rzeczywistości były to odrębne umowy, a dla każdej z nich bieg terminu przedawnienia roszczeń należy liczyć odrębnie. Z treści kolejnych umów wynika bowiem, że ich przedmiotem jest aktualizacja i uzupełnienie dokumentacji w celu nadania obiektowi nowych funkcjonalności oraz opracowanie dokumentacji uzupełniającej w zakresie nie dotyczącym rozwiązań projektowych, będących przedmiotem sporu. Zdaniem pozwanej bieg terminu przedawnienia spornych rozwiązań projektowych rozpoczął swój bieg w dniu 25 marca 2008r., co skutkuje uznaniem roszczenia powódki za przedawnione w oparciu o art. 819 § 2 k.p.c. w zw. z art. 638 § 1 k.c. w zw. z art. 568 § 1 k.c. Nadto pozwana wskazała, że ponosi odpowiedzialność wyłącznie za wykonywanie samodzielnych funkcji w budownictwie przez architekta, a skoro ubezpieczona nie mogła samodzielnie uzgodnić przyjętych rozwiązań projektowych, a jedynie zlecić tę czynność innemu podmiotowi, to za działanie tego podmiotu pozwana, jako ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności, w ramach zawartej umowy obowiązkowego ubezpieczenia architekta.

Powódka w odpowiedzi na apelację, domagała się oddalenia apelacji strony pozwanej oraz zasądzenia na rzecz powódki kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że przedmiotem kolejno zawieranych umów z Z. P. (1) umów było wykonanie dokumentacji technicznej przebudowy istniejącego budynku kina w S. na Miejski (...) (umowa z dnia 25 marca 2008r.), następnie wykonanie aktualizacji i uzupełnienia dokumentacji przebudowy istniejącego kina w S. na Miejski (...) i centrum socjoterapeutyczne (umowa z dnia 12 października 2010r.) oraz wykonanie dokumentacji uzupełniającej i zamiennej do projektu przebudowy istniejącego budynku kina w S. na Miejski (...) w zakresie dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych. Termin przekazania kompletnej dokumentacji był określony na dzień 15 lutego 2012r. Architekt Z. P. (1) przedstawiła jedną dokumentację modyfikowaną przez zapisy kolejnych umów, projekt był aktualizowany i dostosowywany do wymagań. Zdaniem powódki ustalenia Sądu pierwszej instancji dokonane na podstawie przedłożonych w toku postępowania dokumentów były prawidłowe, a zarzut naruszenia przepisu art. 328 § 2 k.p.c. nie zawiera wyjaśnienia, na czym konkretnie polega jego naruszenie i który z elementów w nim wymienionych nie został ujęty w wyroku. Za chybiony uznała powódka zarzut pozwanego o naruszeniu przepisów art. 819 § 2 k.p.c. w zw. z art. 638 § 1 k.c. w zw. z art. 568 § 1 k.c., podnosząc, że projekt był wykonywany na podstawie trzech umów i został ukończony w dniu 15 lutego 2012r., zaś zgłoszenie przez powódkę roszczenia ubezpieczycielowi w dniu 18 czerwca 2013r. doprowadziło do przerwania biegu przedawnienia. Nadto powódka podniosła, że Z. P. (1) zawierając umowy na wykonanie projektu zobowiązała się, że wykona go zgodnie ze szczegółowo określonym zakresem, w tym wzięła odpowiedzialność za uzyskanie niezbędnych uzgodnień branżowych. Sama projektant nie kwestionowała konieczności poniesienia dodatkowych kosztów z powodu konieczności zastosowania innych rozwiązań z zakresu ochrony przeciwpożarowej, które wynikały z błędu w projekcie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu, zaś ustalenia Sądu i ich ocena, dokonane w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy są właściwe, stąd też Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Pozwany kwestionował zasadność zaskarżonego wyroku zarzucając zarówno naruszenie prawa materialnego jak i procesowego, przy czym w pierwszej kolejności należy odnieść się do tych zarzutów, które kwestionują prawidłowość przyjęcia, iż przedmiotem kolejnych umów była aktualizacja lub uzupełnienie pierwotnej umowy w zakresie rozwiązań projektowych stanowiących przyczynę sporu. Nietrafny jest zarzut skarżącej o naruszeniu przez Sąd Okręgowy przepisu art. 328 § 2 k.p.c., gdyż uzasadnienie przedmiotowego wyroku odpowiada regułom zawartym w powołanym przepisie i znajdują się w nim stanowiska zajęte przez strony w procesie, ustalenia faktyczne poczynione w sprawie, przywołanie dowodów będących podstawą stanu faktycznego. Zwrócić należy uwagę, iż stan faktyczny w zasadzie ustalono na podstawie dokumentów niekwestionowanych przez strony, tak więc nie zachodziła potrzeba oceny tych

dowodów. Ustalając okoliczności faktyczne Sąd, co prawda oparł się również na dowodach osobowych - zeznaniach świadków, które uznał za wiarygodne, zaś pozwany nie przedstawił jakichkolwiek argumentów prowadzących do odmiennej oceny tych dowodów.

Wbrew zarzutom skarżącego sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, wszechstronnie rozważył zebrany w sprawie materiał dowodowy, a dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dokumentów, zeznań świadków i opinii biegłego nie przekroczył zasady swobodnej oceny dowodów. Opierając się treści kolejno zawieranych przez powódkę z architekt Z. P. (1) umów, prawidłowo Sąd Okręgowy przyjął, że ich przedmiotem było wykonanie projektu architektoniczno – budowlanego przebudowy istniejącego budynku kina w S. na Miejski (...). Umowy zawarte w dniach 12 października 2010r. oraz 25 stycznia 2012r. miały na celu aktualizację oraz uzupełnienie dokumentacji przebudowy budynku, z tym, że pierwsza umowa miała związek z poszerzeniem funkcji użytkowych obiektu, a kolejna miała na celu aktualizację i uzupełnienie dokumentacji projektowej celem dostosowania jej do obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych. Z powyższego wynika, że zadaniem architekt Z. P. (1) było wykonanie projektu architektoniczno – budowlanego dotyczącego jednego obiektu, zaś projekt pierwotny wykonany w 2008r. podlegał modyfikacjom w latach 2010 – 2012. Skoro zatem, przedmiotem ostatniej z zawartych umów, było dostosowanie dokumentacji projektowej, między innymi do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych, to ostatecznie przedmiot umowy (projekt) został wykonany z momentem przekazania Gminie S. kompletnej – zaktualizowanej dokumentacji projektowej w dniu 15 lutego 2012r.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia Sąd Okręgowy wskazał, iż termin przedawnienia roszczeń wynikających z umowy ubezpieczenia reguluje art. 819 k.c. Co prawda Sąd pierwszej instancji powołał się na uchylony art. 819 § 2 k.c., jednak zacytowana treść dotyczy przepisu § 3 art. 819 k.c. W odniesieniu do rozważanego przypadku, który wiąże się z umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej znaczenie dla tego zagadnienia ma art. 819 § 3 k.c., który przewiduje dla roszczenia o odszkodowanie wynikającego z tego typu umowy termin właściwy dla przedawnienia tego roszczenia jak przepisach o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym lub wynikłą z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Stosownie do tego ma miejsce odesłanie do art. 638 § 1 k.c. w zw. z art. 568 § 1 k.c., dotyczących rękojmi za wady dzieła w zakresie zawiadomienia drugiej strony w określonym terminie o wykryciu wad oraz o utracie uprawnień w razie niezachowania tego terminu. Z momentem wydania dzieła rozpoczyna się bieg terminów, po upływie których wygasają uprawnienia z tytułu rękojmi za wady fizyczne (art. 568 k.c.), przy czym wada musi zostać stwierdzona w terminie 2 lat od dnia wydania dzieła. Odwołując się do wcześniejszych rozważań, słusznie Sąd Okręgowy przyjął, jako datę wydania dzieła 15 lutego 2012r., bowiem inwestycja była realizowana w oparciu o projekt architektoniczno-budowlany w zaktualizowanej wersji wykonanej na podstawie umowy z dnia 25 stycznia 2012r., a nie w oparciu o projekt pierwotnie opracowany na podstawie umowy z dnia 25 marca 2008r. Nie ma racji skarżący, podnosząc, że przedmiotem umów z 2010r i 2012r. była aktualizacja i uzupełnienie dokumentacji w celu nadania obiektowi nowych funkcjonalności oraz opracowanie dokumentacji uzupełniającej w zakresie nie dotyczącym rozwiązań projektowych, które zrodziły spór między stronami. O ile przedmiot umowy zawartej w dniu 12 października 2010r. w głównej mierze obejmował aktualizację i uzupełnienie dokumentacji w celu nadania obiektowi nowych funkcji w zakresie stworzenia centrum socjoterapeutycznego oraz wyposażenia kina w nowoczesny sprzęt projekcyjny, nagłośnieniowy i akustyczny, nie sposób przyjąć, że wprowadzane zmiany projektowe nie wpłynęły na przyjęte rozwiązania architektoniczno-budowlane pod względem zgodności z przepisami przeciwpożarowymi. Natomiast już umowa z dnia 25 stycznia 2012r. wyraźnie stanowiła, że jej przedmiotem jest aktualizacja i uzupełnienie dokumentacji projektowej opracowanej przez Pracownię (...) architekt Z. P. (1) w 2008r., w celu jej dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych (§ (...) ust. (...) umowy), a zmiany będą uwzględniały m.in. strefy pożarowe i wyjścia ewakuacyjne, zmiany w zakresie wewnętrznej klatki schodowej, zmiany w układzie pomieszczeń na pierwszym piętrze oraz zmiany w elewacji budynku. Porównując zakres zmian określony w umowie z zastrzeżeniami zgłoszonymi przez przedstawicieli staży pożarnej w maju 2013r., a uwidocznionymi w protokołach sporządzonych w dniach 21, 25 i 28 maja 2013r., nie budzi wątpliwości, że zakwestionowane rozwiązania projektowe dotyczyły zakresów zmian aktualizacyjnych wskazanych w umowie, czyli będących przedmiotem niniejszego sporu. W świetle tych okoliczności zarzut przedawnienia roszczenia podnoszony przez pozwaną zarówno na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji oraz jako zarzut apelacyjny nie

był uzasadniony. Wady projektu sporządzonego przez architekt Z. P. (1) w zakresie rozwiązań przeciwpożarowych zostały stwierdzone w ciągu dwóch lat od dnia 15 lutego 2012r., a zarazem zgłoszone autorce projektu oraz jej ubezpieczycielowi we wskazanym terminie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie był uzasadniony także zarzut naruszenia 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej architektów oraz inżynierów budownictwa (Dz. U z 2003r. Nr 20, poz. 2174). Wskazany przepis stanowi, że ubezpieczeniem OC jest objęta odpowiedzialność cywilna architektów oraz inżynierów budownictwa za szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej, w związku z wykonywaniem samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie posiadanych uprawnień budowlanych. Według art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (j.t. Dz. U. z 2010r., Nr 243, poz. 1623 ze zm.), projektowanie, sprawdzanie projektów architektoniczno–budowlanych i sprawowanie nadzoru autorskiego uważa się za samodzielną funkcję techniczną w budownictwie. Do podstawowych obowiązków projektanta zgodnie z art. 20 ustawy Prawo budowlane należy, między innymi: opracowanie projektu budowlanego w sposób zgodny z wymaganiami ustawy, ustaleniami określonymi w decyzjach administracyjnych dotyczących zamierzenia budowlanego, obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej, uzyskanie wymaganych opinii, uzgodnień i sprawdzeń rozwiązań projektowych w zakresie wynikającym z przepisów. Należy także wspomnieć, że obowiązek ten wynika z wyrażonej w art. 5 prawa budowlanego ogólnej zasady zgodności projektowania i budowania obiektu z przepisami i zasadami wiedzy technicznej. Zgodność opracowanego projektu budowlanego z obowiązującymi przepisami odnosi się także do zastosowania takich rozwiązań architektoniczno-budowlanych, które będą odpowiadały między innymi przepisom ochrony przeciwpożarowej, co wynika z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej (j.t. Dz. U. z 2009r., Nr 178, poz. 1380, ze zm). Konieczność uzgodnienia projektu budowlanego wykonanego przez architekt Z. P. (1) pod względem ochrony przeciwpożarowej na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 czerwca 2003r. (Dz. U. z 2003r. Nr 121, poz. 1137), w oparciu o zapisy umów zawieranych kolejno w 2008 roku (§(...)), 2010 roku (§ (...)), nie zwolniła autorki projektu od obowiązku przyjęcia rozwiązań architektoniczno–budowlanych zgodnych z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej określonych we właściwych przepisach obowiązujących w dacie sporządzania projektu (m.in. ustawy z dnia 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej, rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – Dz.U. Nr 75, poz. 690 ze zm.). Jeśli sama autorka projektu nie była pewna czy jej projekt odpowiada tym wymogom i jest zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami, winna zapewnić, w razie potrzeby, udział w opracowaniu projektu osób posiadających stosowne uprawnienia i kompetencje. Na projektancie, jako autorze projektu budowlanego i osobie legitymującej się odpowiednimi uprawnieniami budowlanymi, ciąży zatem wszelkie obowiązki związane z jego opracowaniem, a także odpowiedzialność za ewentualne błędy, jakie zostaną ujawnione w toku realizowanej na jego podstawie budowy. Stwierdzone w czasie kontroli przedstawiciela straży pożarnej uchybienia dotyczące zabezpieczeń przeciwpożarowych i przyjętych rozwiązań technicznych, nie były kwestionowane przez architekt Z. P. (1) zarówno w czasie spotkań na terenie obiektu, jak również na etapie postępowania likwidacyjnego oraz sądowego. Fakt uzyskania dla każdej z przygotowanych wersji projektu pozytywnych uzgodnień w zakresie ochrony przeciwpożarowej, wydanych przez rzeczoznawcę do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych mgr inż. Z. C., nie zwolnił projektanta od odpowiedzialności za stwierdzone wady projektowe, a co najwyżej może prowadzić do ewentualnych roszczeń regresowych między tymi podmiotami. W świetle tych okoliczności pozwana w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej wynikającej z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej architektów jest zobowiązana do naprawienia szkody majątkowej wyrządzonej przez architekta w oparciu o art. 822 § 1 k.c.

Nie sposób także zaaprobować zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 65 k.c. bowiem nie przyjęto, że przedmiotem kolejnych umów była aktualizacja umowy pierwotnej zawartej w 2008r., a wyraźnie zaznaczył Sąd Okręgowy, że kolejne umowy miały na celu dokonanie aktualizacji dokumentacji projektowej w związku z wprowadzonymi dodatkowymi funkcjami budynku (umowa z 2010r.) oraz aktualizację i uzupełnienie dokumentacji opracowanej w 2008r. do aktualnie obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych (umowa z 2012r.).

Zatem interpretacja umów przyjęta przez Sąd pierwszej instancji była tożsama z tą przedstawioną w zarzucie apelacyjnym przez stronę pozwaną.

W związku z powyższym wyrok sądu pierwszej instancji uznać należy za trafny, zatem apelację pozwanej jako pozbawioną uzasadnionych podstaw należało oddalić na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach orzeczonego na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r. poz. 1804).

SSO del. Jolanta Polko SSA Piotr Wójtowicz SSA Joanna Kurpierz